

RIKSFÖRENINGEN FÖR BARNSJUKSKÖTERS KOR

KOMPETENS BESKRIVNING

AVANCERAD NIVÅ

Specialistsjuksköterska med inriktning
mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar

Produktionsfakta

UTGIVARE: Svensk sjuksköterskeförening

GRAFISK FORM: Losita Design AB

ISBN-NR: 978-91-85060-80-1

FÖRORD

Specialistsjuksköterskor med inriktning mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar/barnsjuksköterskor arbetar med barn, ungdomar och deras familjer i hälso- och sjukvård. Oavsett verksamhetsområde och vårdform präglas arbetet av ett humanistiskt och etiskt förhållningssätt utifrån evidensbaserad vård och i enlighet med gällande författningar och lagstiftning. Barnsjuksköterskan arbetar utifrån Konventionen om barnets rättigheter och Nordisk nätverk för barns och ungas rätt och behov inom hälso- och sjukvård, NOBAB.

Riksföreningen för Barnsjuksköterskor (RfB) bildades 1975. Denna ideella förening är främst för sjuksköterskor som arbetar med eller är intresserade av hälso- och sjukvård för barn och ungdomar, men är även öppen för andra professioner som önskar bli medlemmar.

Kompetensbeskrivningen utarbetades 2007 av en arbetsgrupp inom RfB i samverkan med Svensk sjuksköterskeförening och har reviderats ett antal gånger. Ramen är Högskoleförordningens krav för specialist-sjuksköterskeexamen för inriktningen mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar. Utbildningen omfattar för närvarande 60 högskolepoäng och är anpassad till utbildningssystemet i övriga Europa. I kompetensbeskrivningen används beteckningen barnsjuksköterska och med det avses specialistsjuksköterska med inriktning mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar.

Kompetensbeskrivningen beskriver barnsjuksköterskans yrkeskunnande som syftar till att ge barn och ungdomar en trygg och säker vård liksom att vara ett stöd för deras familjer. Kompetensbeskrivningen kan även vara vägledande för arbetsgivare vid anställning av specialistsjuksköterskor vid enheter där barn och ungdomar erbjuds hälso- och sjukvård, liksom för politiker och andra beslutsfattare vid planering och genomförande av hälso- och sjukvård för barn och ungdomar.

Barnsjukvård är ett verksamhetsområde i ständig

utveckling med syfte att förbättra mötet med barnet och familjer samt tillgodose en säker barn och familjecentrerad vård. Barnsjuksköterskor ansvarar för omvårdnaden av barnet och verkar i en högteknologisk miljö där specifika kunskaper och erfarenheter är väsentliga för vårdens kvalitet och utveckling. Inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar finns behandlingsmetoder där specialisering, fortlöpande utbildning och kompetensutveckling krävs. Teoretiska kunskaper bör integreras i kliniskt arbete och ett kritiskt förhållningssätt behövs för att utvärdera vården samt bedriva förbättringsarbete och klinisk forskning.

Riksföreningen för Barnsjuksköterskor betonar betydelsen av en nationell kompetensbeskrivning som beskriver barnsjuksköterskans unika kompetens samt kunskapsområde inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar. Kompetensbeskrivningen är vägledande för barnsjuksköterskan i klinisk verksamhet. Innehållet i dokumentet ligger i linje med de krav som ställs på dagens hälso- och sjukvård; det vill säga att vård ska vara av god kvalitet, tillgodose barns och familjers behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet och bygga på barnets självbestämmande. Vårdens kvalitet ska dessutom systematiskt och fortlöpande förbättras, utvecklas och utvärderas.

Riksföreningen för Barnsjuksköterskors mål är att verka för främjande av kvalitet och säkerhet, utbildning och livslångt lärande samt forskning och utveckling, baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Syftet är att stärka barnsjuksköterskan och närliggande verksamheter för att säkerställa och förbättra vården för barn, ungdomar och deras familjer.

Helena Wigert

Ordförande för Riksföreningen för Barnsjuksköterskor
1 mars, 2024

SYFTE

Syftet med kompetensbeskrivningen är att beskriva kompetens, profession och yrkesroll och för barnsjuksköterskan.

Barnsjuksköterskan kan:

- bevaka att Konventionen om barnets rättigheter följs
- främja forskning och utveckling samt bevaka och främja professionell yrkesutveckling
- främja samarbete inom Norden och Europa
- medverka till gemenskap bland specialistsjuksköterskor som arbetar med barn och ungdomar
- sprida relevant kunskap om arbetsområden, kompetens och utbildning
- värna om barn och ungdomars rätt till att vårdas av personal med barnkompetens i barnvänliga miljöer.

BAKGRUND

Barnsjuksköterskan förebygger, vårdar och behandlar svårt sjuka barn och ungdomar omfattande akut, intensiv, kurativ, preventiv, palliativ och rehabiliterande vård. Kravet på kompetens hos barnsjuksköterskan inom omvårdnad, medicin, behandling och teknik ökar i takt med att den högteknologiska vården blir alltmer avancerad, vilket kräver kontinuerlig fortbildning och evidensbaserad kunskap. Barnsjuksköterskans specifika kunskapsområde är utvecklingsanpassad omvårdnad, och därutöver krävs teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter inom arbetsmiljö, etik, hållbar utveckling, kunskaper om lagar och förordningar, medicinsk teknik, pedagogik och vetenskapligt förhållningssätt.

Barnsjuksköterskan arbetar inom en bred kontext. Detta innefattar exempelvis vård på akutmottagningar, barnhälsovård, elevhälsa, neonatalvård och vårdavdelningar. Kännetecknande för barnsjuksköterskors kompetens är att självständigt inom såväl allmän som avancerad barn och ungdomsvård, verka genom handlingsberedskap och prioriteringsförmåga vid avancerade och komplexa omvårdnadssituationer.

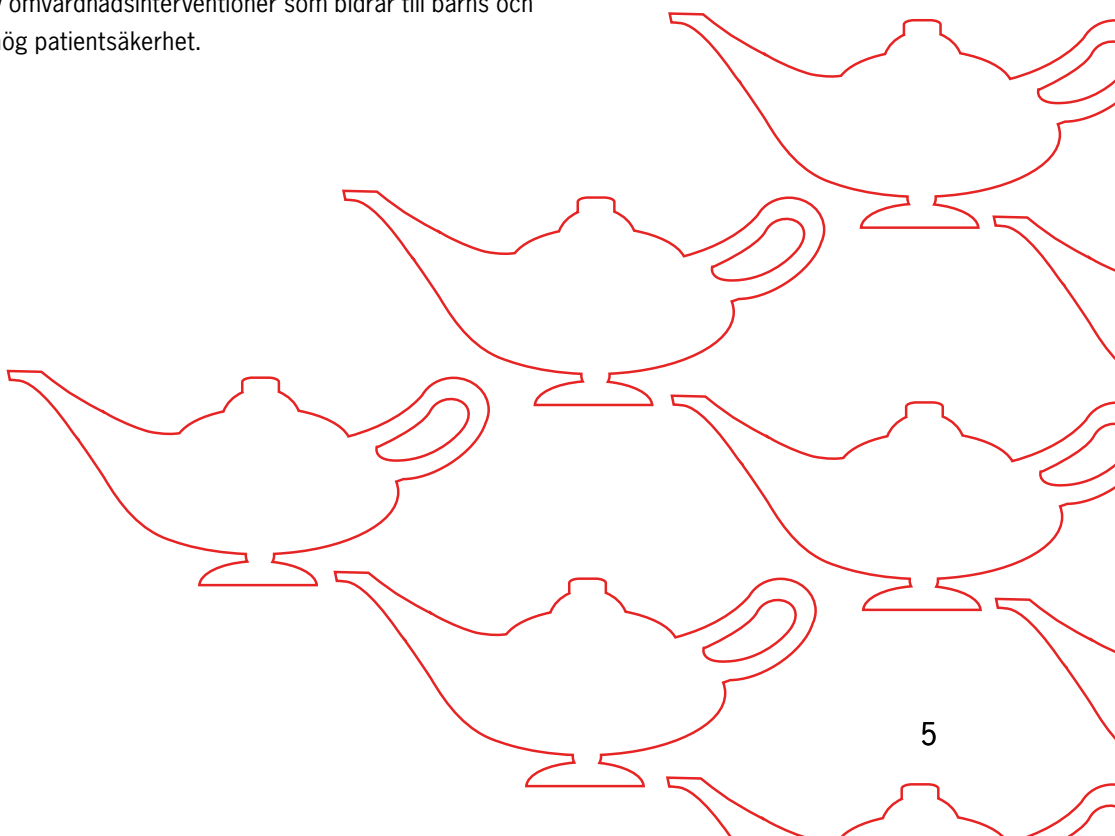
KÄRNKOMPETENSER

Säker vård är en kärnkompetens och utgör en grund för all omvårdnad vilket säkerställs genom övriga kärnkompetenser: *personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap för kvalitetsutveckling och informatik*. Barnsjuksköterskan har genom sina fördjupade kunskaper och färdigheter inom omvårdnad, medicin, vetenskaplig metod, pedagogik, samt hälsa och ledarskap kompetens att leda det kliniska arbetet i enhetlighet med dessa kärnkompetenser.

Säker vård

Säker vård inom barn och ungdomsvård innebär att ha kunskap om regelverk och riktlinjer samt ha handlingsberedskap för att förebygga att barn utsätts för komplikationer eller skada vid vård och behandling. Vård av barn och ungdomar innefattar högriskverksamhet där potenta läkemedel och avancerad medicinskteknisk utrustning används.

Barnsjuksköterskan har kunskap om och ska ges möjlighet till att utföra arbetsuppgifter på ett patientsäkert sätt. Vidare ska barnsjuksköterskan vara riskmedveten, identifiera risker och rapportera negativa händelser samt initiera och delta i utvecklingen av omvårdnadsinterventioner som bidrar till barns och familjers delaktighet och hög patientsäkerhet.

Personcentrerad vård

Personcentrerad vård, inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar benämns oftare Barn och familjecentrerad vård, vilket innebär ett arbetssätt där vård och behandling utformas utifrån barnets och dess familj behov, resurser och förutsättningar. Barn och familjecentrerad vård skapas under vårdprocessen där barns och familjers expertkunskap gällande barnets behov, resurser samt mål integreras tillsammans med professionernas expertkunskaper inom omvårdnad, medicin och rehabilitering.

Barnsjuksköterskan ansvarar för att vård och behandling bedrivs utifrån ett barn och familjecentrerat arbetssätt med respekt för barnets autonomi, integritet och värdighet samt delaktighet vid planering och dokumentation.

Barnsjuksköterskan kan:

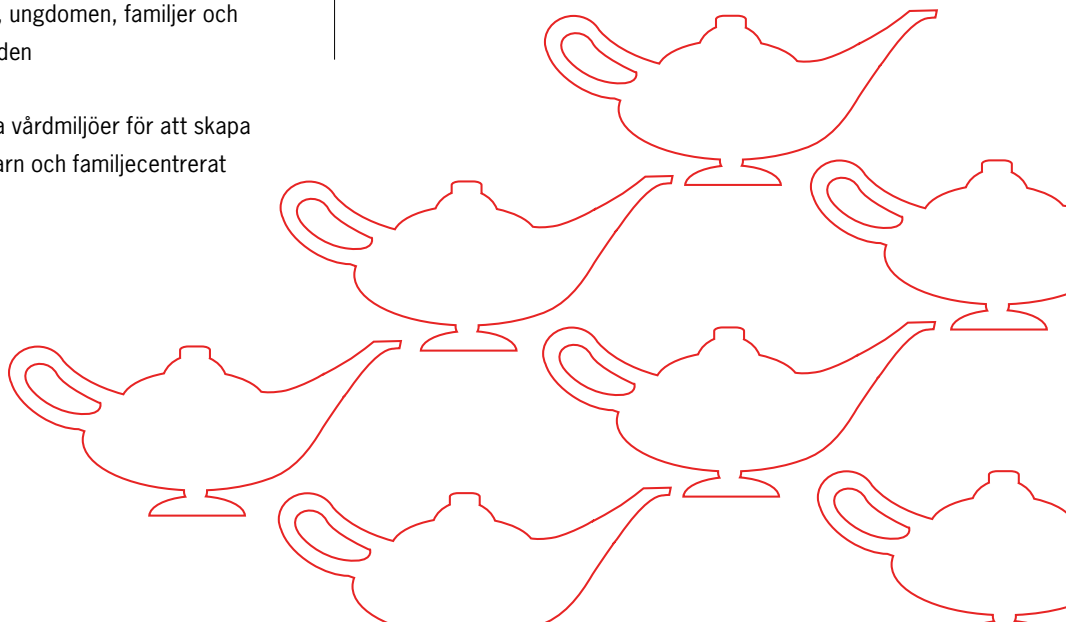
- arbeta hälsofrämjande för alla barn och ungdomar
- inta ett professionellt förhållningssätt gentemot barn, ungdomar och deras familjer
- utifrån barnets behov och resurser identifiera, planera, genomföra och kontinuerligt utvärdera vårdprocessen och dess resultat som genomförs tillsammans med barnet, ungdomen, familjer och vårdteamet under vårdtiden
- utforma högteknologiska vårdmiljöer för att skapa förutsättningar för ett barn och familjecentrerat arbetssätt.

Samverkan i team

Hälso- och sjukvård för barn och ungdomar bedrivs i en interdisciplinär kontext. Samverkan i team är därför av största vikt för att tillgodose att barnet och ungdomen erhåller en god och säker vård. Teamarbete främjar kontinuitet och stärker patient-säkerheten.

Barnsjuksköterskan kan:

- ansvara för att leda omvårdnadsarbetet
- samverka med andra enheter och verksamheter
- samverka med andra yrkesgrupper och professioner
- skapa kontinuitet och trygghet för barn, ungdomar och familjer genom att verka för ett interprofessionellt samarbete, kommunikation och dialog i vårdteamet.

Evidensbaserad vård

Evidensbaseradvård för barn och ungdomar innebär att systematiskt använda bästa tillgängliga metoder som gör störst nytta för barnet och dess familjer.

Barnsjuksköterskan kan:

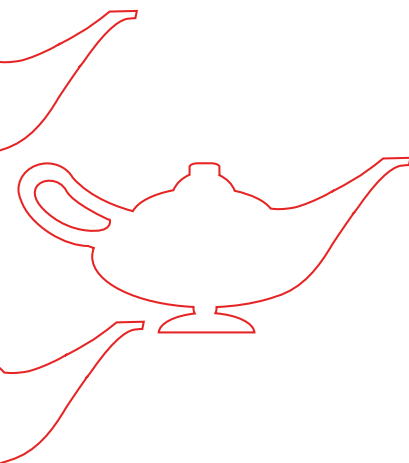
- aktivt delta i utveckling och utformning av vårdmiljöer så att den underlättar tillämpning av evidens
- aktivt initiera och implementera bästa tillgängliga evidens i omvårdnaden
- ansvara för att utveckla omvårdnadsvariabler för att mäta, förbättra och initiera utveckling av omvårdnaden
- självständigt initiera och tillämpa evidensbaserade kunskapsunderlag
- utifrån kompetensområdet samt barnets, ungdomens och familjernas behov och resurser ansvara för att barnets behandling och omvårdnad bedrivs evidensbaserat
- utifrån vetenskap och erfarenhetsbaserad kunskap kritiskt granska och utvärdera ordinationer, behandlingsformer och omvårdnadsinterventioner.

Förbättringskunskap för kvalitetsutveckling

Förbättringskunskap för kvalitetsutveckling inom barn och ungdomsvård innebär att integrera fördjupad kunskap i kvalitet och förbättringsarbete i omvårdnadsarbetet samt ständigt utveckla och förbättra vården.

Barnsjuksköterskan kan:

- analysera och tillämpa insamling av både kvalitativa och kvantitativa data relevanta för kvalitetsutveckling
- bedriva utvecklings- och förbättringsarbete
- identifiera behov av, organisera framtagandet, samt implementera evidensbaserade kliniska riktlinjer, kvalitetsindikatorer på både lokal och nationell nivå
- identifiera områden inom verksamheten med behov av förbättring
- initiera, leda och utvärdera systematiskt förbättringsarbete
- medverka till utveckling av kvalitetsindikatorer
- värdera, föreslå och organisera riskanalys och delta i det förebyggande arbete av komplikationer och brister i vården.

Informatik

Strukturerad information och digital teknik är ett kunskapsområde med syfte att stödja kommunikation för att underlätta kommunikation mellan barn, ungdomar, familjer och vårdpersonal. Digital teknik är en viktig förutsättning för planering, beslutsfattande och utvärdering av vård och behandling inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar.

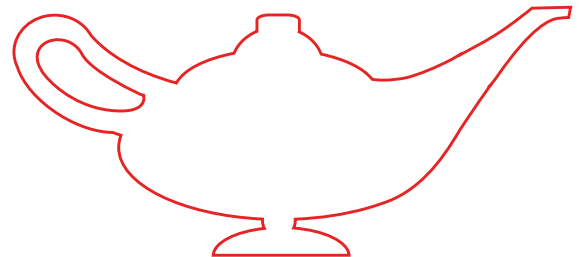
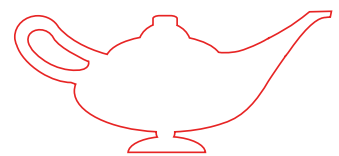
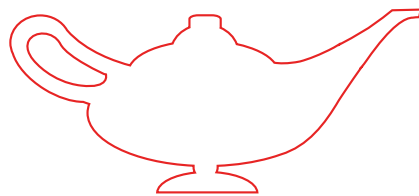
Inom omvårdnad finns sjuksköterskornas fackspråk, International Classification for Nursing Practice (ICNP) som är en terminologi innehållande drygt 800 omvårdnadsdiagnoser och drygt 1200 omvårdnadsåtgärder. Med ICNP, som ägs och förvaltas av International Council of Nurses, kan omvårdnad beskrivas på ett systematiskt sätt och därmed bättre tillgodose barns och deras familjers vårdbehov.

Barnsjuksköterskan har genom fördjupad kunskap och färdigheter kompetens att samordna det kliniska omvårdnadsarbetet i enhetlighet med kärnkompetenserna. Barnsjuksköterskan arbetar arbetsledande, samordnande och undervisande vilket medför behov av kunskap och kompetens inom ledarskap och pedagogik.

Barnsjuksköterskan kan:

- använda olika kommunikationsverktyg, interagera och arbeta stödjande för att kommunicera med alla barn och ungdomar, inklusive barn och ungdomar med funktionsnedsättning, samt deras familjer
- genomföra säker och strukturerad kommunikations- och informationsöverföring genom hela vårdprocessen, med särskilt fokus på övergångar från barnsjukvård till sjukvård för vuxna

- identifiera behov av information hos barn, ungdomar och deras familjer samt anpassa informationsvägar utifrån behov
- inhämta och analysera data genererade från barn, ungdomar och deras familjer, andra sjuksköterskor och professioner, observationer, övervakning och medicinsk utrustning
- arbeta i högteknologiska miljöer och aktivt delta i utvecklingen av informationssystem till barn, ungdomar och deras familjer.

Ledarskap

Barnsjuksköterskan planerar, leder och utvecklar omvårdnadsarbetet i teamet kring barnet och dess familjer samt samarbetar med företrädare för andra professioner i vården.

Barnsjuksköterskan kan:

- initiera och motivera etisk reflektion både kollegialt och i teamet
- medverka till ett arbetsklimat där transparens, tillit och respekt är i fokus, identifiera konflikter och finna strategier för problemlösning
- leda och motivera medarbetare och ge konstruktiv återkoppling i omvårdnadsarbetet
- utifrån barnets, ungdomens omvårdnadsbehov och barnets, ungdomens och dess familjs egna resurser systematiskt leda, prioritera, fördela och samordna omvårdnaden samt bidra till ett effektivt resursutnyttjande.

Pedagogik

Pedagogik inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar innebär att förmedla kunskap och bidra till lärande för barnet, familjer, medarbetare och studenter. Detta sker inom professionen och multidisciplinära team.

Barnsjuksköterskan kan:

- använda evidensbaserade pedagogiska och didaktiska metoder där handledning skapar förutsättningar för att studenten skall integrera teori med praktisk skicklighet
- använda olika pedagogiska strategier för att informera, undervisa och skapa kunskap tillsammans med barn, ungdomar, deras familjer, kollegor och studenter
- ge praktisk och situationsanpassad handledning i det komplexa kliniska omvårdnadsarbetet samt medverka till utvecklingen av en lärande organisation och kompetensutveckling
- medverka till interprofessionellt lärande där barn och familjecentrerad vård och studentcentrerat lärande är i fokus.

EN PROFESSION I UTVECKLING

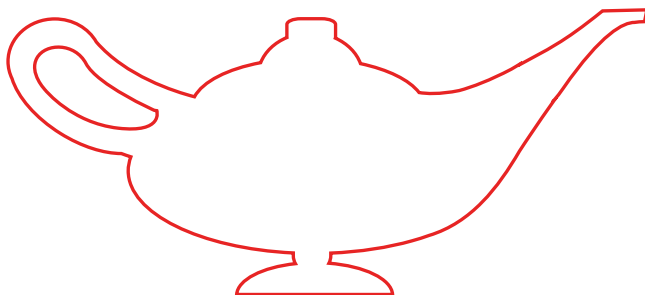
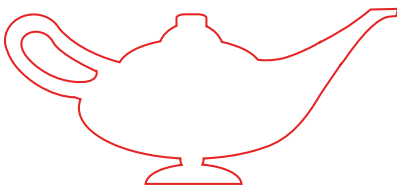
Den högteknologiska vården med avancerade medicinska behandlingar i ständig utveckling kräver en kontinuerlig kompetensutveckling för att möta vårdens och barns/familjers krav på högkvalitativ vård. Varje arbetsgivare ska tydliggöra barnsjuksköterskans kompetensutvecklingsplan utifrån den specifika verksamhetens och barnets/familjens behov.

Barnsjuksköterskan ansvarar för att identifiera kunskapsluckor och inhämta ny kunskap. För att möta framtidens behov inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar behövs kompetens inom e-hälsa, då vården bedrivs med e-hälsa både inom öppen och sluten vård.

Barnsjuksköterskan är delaktig i beslut som rör professionen och yrkesrollen inom alla led för att säkerställa att barnet erhåller en god och säker omvårdnad.

Riksföreningen för Barnsjuksköterskor arbetar för att:

- barnsjuksköterskan konsulteras både inom hälso- och sjukvård där utgångspunkten är barnets och ungdomens medicinska behov och behov av omvårdnad tillgodoses
- fortbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdom regleras nationellt så att kontinuerlig kompetensutveckling inom professionen säkerställs
- interprofessionellt samarbete med nationella och internationella nätverk och intresseorganisationer utvecklas
- barnsjuksköterskan är delaktig i beslut som rör barn och ungdomars vård på lokal, regional, nationell samt internationell nivå.

LITTERATURLISTA

Forsberg, A. (2022). *Avancerad omvårdnad på akademisk grund*. Stockholm: Natur & Kultur.

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor. Svensk sjuksköterskeförening.
swenurse.se/publikationer/icns-etiska-kod-for-sjukskoterskor

Leksell, J & Lepp, M. (red.) (2019). *Sjuksköterskans kärnkompetenser*.
Upplaga 2. Stockholm: Liber AB.

NOBAB, Nordiskt nätverk för barn och ungas rätt och behov inom hälso - och sjukvård. www.nobab.se

Patriksson, K & Wigert, H. (red.) (2024). *Omvårdnad för barn och unga – på avancerad nivå*. Lund: Studentlitteratur AB.

SFS 2017:30. Hälso- och sjukvårdslagen. Stockholm: Socialdepartementet.
www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar

Svensk sjuksköterskeförening, (2024). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. swenurse.se/publikationer/kompetensbeskrivning-for-legitimerad-sjukskoterska

REFERENSGRUPP

Birgitta Kerstis, Barnsjuksköterska, Docent, Mälardalens universitet.

Katarina Patriksson, Barnsjuksköterska, Fil dr, lektor, Högskolan väst.

Helena Wigert, Barnsjuksköterska, Docent, Göteborgs universitet.

Svensk sjuksköterskeförening

Grundad 1975

**Riksföreningen
för Barnsjuksköterskor**
www.barnsjukskoterska.se

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tel 08-412 24 00
www.swenurse.se